

Vítězslav Nezval (1900 – 1958): Edison (napsáno 1927, vydáno 1928)

I

Naše životy jsou truchlivé jak pláč
Jednou kvečeru šel z herny mladý hráč
venku sněžilo nad monstrancemi barů
vzduch byl vlhký neboť chýlilo se k jaru
avšak noc se chvěla jako prerie
pod údery hvězdné artilerie
které naslouchali u polítych stolů
píjáci nad sklenicemi alkoholů
polonahé ženy v šatě z pávích pér
melancholické jako v podvečer

Bylo tu však něco těžkého co drtí
smutek stesk a úzkost z života i smrti

Vracel jsem se domů přes most Legií
zpívaje si v duchu malou árii
píják světel nočních bárek na Vltavě
z hradčanského domu bilo dvanáct právě
půlnoc smrti hvězda mého obzoru
v této vlahé noci z konce února

Bylo tu však něco těžkého co drtí
smutek stesk a úzkost z života i smrti

Skláněje se s mostu uviděl jsem stín
sebevrahův stín jenž padal do hlubin
bylo tu však něco těžkého co pláče
byl to stín a smutek hazardního hráče
řekl jsem mu probůh pane co jste zač
odvětil mi smutným hlasem nikdo hráč
bylo tu však něco smutného co mlčí
byl to stín jenž jako šibenice trčí
stín jenž padal z mostu; vykřikl jsem ach!
ne vy nejste hráč! ne vy jste sebevrah

Šli jsme ruku v ruce oba zachráněni
šli jsme ruku v ruce v otevřeném snění
za město kde počínaly Košíře
z dálky mávaly nám noční vějíře
nad kiosky smutku tance alkoholů
šli jsme ruku v ruce nemluvíce spolu

bylo tu však něco těžkého co drtí
smutek stesk a úzkost z života i smrti

Odemkl jsem dveře rozžal svítíplyn
veda na nocleh svůj pouliční stín

řek jsem pane pro nás pro oba to stačí
nebylo tu však už stínu po mém hráči
či to byl jen přízrak nebo sebeklam?
stál jsem nad svým každodenním lůžkem sám

bylo tu však něco těžkého co drtí
smutek stesk a úzkost z života i smrti

Usedl jsem za stůl nad kupy svých knih
pozoruje oknem padající sních
pozoruje vločky jak své věnce vijí
se svou věčně chimérickou nostalgií
píják nezachytitelných odstínů
píják světel potopených do stínů
píják žen jichž poslouchají sny a hadi
píják žen jež pochovávají své mládí
píják krutých hazardních a krásných žen
píják rozkoše a zkrvavělých pěn
píják všeho krutého co štve a drtí
píják hrůz a smutku z života i smrti

Řekl jsem si zapomeň už na stíny
otvíraje týden staré noviny
kde jsem v pachu novinářské černi tona
uzřel velkou podobiznu Edisona
byl tu jeho nejnovější vynález
seděl v taláru jak středověký kněz
bylo tu však něco krásného co drtí
odvaha a radost z života i smrti

II

Naše životy jsou strmé jako vrak
Jednou kvečeru se vracel rychlovlak
mezi Kanadou a mezi Michiganem
soutěskami které neznám jejich jménem
po plošině kráčel malý průvodčí
s čapkou nasazenou těsně do očí
bylo tu však něco krásného co drtí
odvaha a radost z života i smrti

Jeho otec krejčí švec a drvoštěp
kupec s obilím měl chatrč půdu sklep
a věčnou nestálost jež k potulkám nás svádí
zemřel touhou po vlasti a smutkem mládí (...)

III

Naše životy jsou bludné jako kruh
Jednou kráčet po New Yorku dobrodruh
bylo odpoledne s vlhým sluncem v máji
chodec zastavil se mlčky na Broadwayi
před palácem West Union Telegraph
kde to hučelo jak na rozvodné desce
byl to kamelot a velký vynálezce

Tisíc vynálezců udělalo krach
hvězdy nevyšinuly se z věčných drah
pohleďte jak tisíc lidí klidně žije
ne to není práce ani energie
to je dobrodružství jako na moři
uzamykati se v laboratoři (...)

Svět si hraje s vaším ušním bubínkem
stáváte se elektrickým pramínkem
fonomotory a mechanictví ptáci
vzlétají až k hvězdám odkud se k vám vrací
jako k ptáčníkovi z rohu předměstí
hlásající vaši slávu z návěstí
spáváte pět hodin denně vám to stačí
v tom se podobáte hazardnímu hráči

Vždycky znovu žít a mítí mánii
jedenkrát jste uzřel v Pensylvánii
noc a obloukovou lampu u Bakera
pocítil jste smutek tak jako já včera
nad poslední stránkou svého románu
jako akrobat jenž přešel po lanu
jako matka která porodila dítě
jako rybář který vytáh plné síť
jako milenec po sladké rozkoši
jako z bitev krácející zbrojnoši
jako země v poslední den vinobraní
jako hvězda která hasne za svítání
jako člověk náhle ztrativší svůj stín
jako Bůh jenž stvořil růži noc a blín
jako Bůh jenž touží stvořit nová slova
jako Bůh jenž musí tvořit vždycky znova
hněta z svého dechu nové kalichy
snášeje se s vodou oblak na líchy

bylo v tom však něco krásného co drtí
odvaha a radost z života i smrti

IV

Naše životy se nikdy nevrací
umíráme v troskách iluminací
jako jepice a jako blesky hromů
už se vznáší světla mezi listím stromů
už se chvěje v sněhu elektrický drát
už se blíží doba světlých promenád
už se budou hledat duše pod rentgenem
jako ichthyosauři pod neogénem
už se blíží k ránu zlatá rafie
už jsme svědky kinematografie
už nám budou zaháněti vypínače
strašidelné stíny hazardního hráče
už se nesou výkřiky a tleskání
už se Edison svým hostům uklání

Už je zase duše smutná po slavnosti
už jste v pracovně a už tu není hostí (...)
pohleďte jak tisíc lidí klidně žije
ne to není práce ani energie
je to dobrodružství jako na moři
uzamykati se v laboratoři
pohleďte jak tisíc lidí klidně žije
ne to není práce to je poezie

Je to úmysl a trochu náhoda
stát se presidentem svého národa
stát se básníkem jenž předhonil vás všechny
stát se skřivánkem jenž ukrad jádro z pecky
(...)

Tisíc jablek spadlo na nos zeměkoule
a jen Newton doved těžít ze své boule
tisíc lidí mělo epilepsii
a jen svatý Pavel uzřel hostii
tisíc hluchých lidí bloudí beze jména
a jen v jednom z nich jsme našli Beethovena
tisíc šilenců již táhlo zámořím
a jen Nero doved zapáliti Řím
tisíc vynálezů jde k nám za sezónu
jenom jeden z nich však byl ten Edisonův

Naše životy jsou jako noc a den
na shledanou hvězdy ptáci ústa žen
na shledanou smrti pod kvetoucím hlohem
na shledanou sbohem na shledanou sbohem
na shledanou dobrou noc a dobrý den
dobrou noc
sladký sen